

potențial de penetrare dincolo de granițe politice, administrative sau sociale, se dovedesc nu doar vectori ai transmiterii de informații pe scară globală, dar și instrumente mai capabile decât tiparul să transmită cultura unei comunități³.

Dezvoltarea Internetului în numai 10 ani a întrecut orice așteptări! Internetul a început ca o rețea de rețele de calculatoare care se pot interconecta cu ajutorul unor programe informatice și protocoale de comunicații. Există în prezent peste 17 milioane de situri web care pot fi accesate 24 de ore din 24, oriunde în lume. Acest spațiu virtual a devenit deopotrivă o bibliotecă digitală mondială și mediu important de informare, comunicare și învățare. Web-ul este și un loc de întâlnire și de manifestare pentru comunități virtuale care transcend granițele geografice. Se constituie comunități de limbă, de interese profesionale și culturale pentru care distanța geografică nu mai este semnificativă. Într-un articol recent, Dan Matei demonstrează rolul Internetului în a oferi informație despre și pentru grupuri extrem de restrânse, care nu s-ar putea întâlni fizic niciodată⁴.

Internetul dă o șansă enormă culturilor mici, comunităților lingvistice amenințate. După cum spunea Eugen Simion: "Ne place sau nu, lumea de azi este construită pe principiul vaselor comunicante...Aș fi, chiar, de părere că în locul *globalizării* să folosim termenul de *universalizare*. Este mai potrivit și lasă, am impresia, o șansă identității culturale,... integrarea în circuitul valorilor universale⁵.

2. Patrimoniul cultural digital

Patrimoniul cultural transpus în format digital – pe scurt, patrimoniul digital – se referă atât la copii pe suport electronic al unor bunuri și produse culturale – versiuni digitale ale unor cărți tipărite, imagini de obiecte și documente cu existență fizică și altele - cât și la creații culturale realizate direct pe acest suport: expoziții virtuale, cărți electronice, arhive digitale de documente sau de imagini, arhive digitale video sau sonore, dicționare on-line, baze de date, reviste electronice, reconstituiri virtuale etc. Impactul lor este crescut prin colaborarea în rețele și portaluri tematice. Promovarea patrimoniului nostru cultural și a limbii române pe web este o prioritate pentru sectorul nostru cultural ? Ar trebui să fie. Am să pornesc de la câteva exemple de resurse de patrimoniu românești în format digital.

³ Lourdes Arizpe, *Cultural Heritage and Globalization, Values and Heritage Conservation*. Research Report, The Getty Conservation Institute, Los Angeles, 2000, p. 14.

⁴ Dan Matei, „Coada Lungă” și Internet-ul, în *Dilema Veche* nr. 106, 3 – 9 feb. 2006, <http://www.algoritma.ro/dilema/fw.htm?current=NumAnt1.htm>

⁵ Eugen Simion, Alocuțiunea inaugurală: Obligații naționale, satisfacții europene, în *Colocviul internațional: Patrimoniul cultural național. Strategia conservării - o strategie a integrării în circuitul valorilor europene*, București, 22-23 septembrie 2000, Univers enciclopedic, București, 2000.

2.1. Portaluri naționale. Situl web al patrimoniului cultural românesc: <http://www.cimec.ro>

Situl web al CIMEC este principala poartă electronică de acces la informații privind patrimoniul nostru cultural (fig. 1). Fiind și unul dintre primele situri web românești (inaugurat în luna mai 1996!), situl web realizat de CIMEC conține în prezent peste 16.000 de pagini web, 22 de baze de date on-line cu sute de mii de înregistrări, peste 65.000 de imagini, acoperind din punct de vedere tematic toate domeniile de patrimoniu mobil și imobil, arte interpretative și evenimente culturale. Dezvoltarea unui sit web atât de bogat a fost o urmare firească a faptului că CIMEC deține cele mai importante date de patrimoniu în format digital, adunate de-al lungul a peste 25 de ani prin colaborare cu muzeele, bibliotecile, teatrele, deținătorii de bunuri și arhive de patrimoniu, cu administrația culturală și asociațiile profesionale. Dacă la început datele erau destinate cu precădere administrației culturale și specialiștilor, noile medii de comunicare și publicare permit deschiderea către public a resurselor informaționale, în spiritul societății bazate pe cunoaștere și a întoarcerii către cetățean a rezultatelor fondurilor de informații realizate cu bani publici.



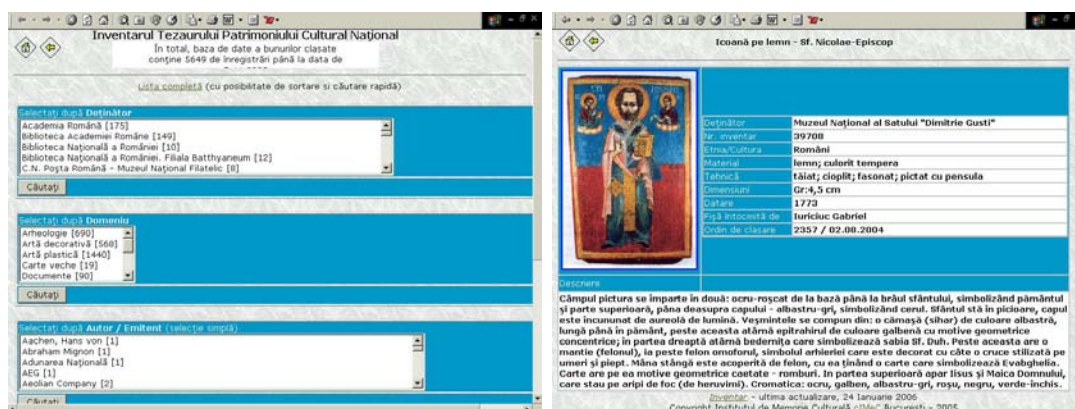
Este un sit multidomenial (muzee, monumente, arheologie, istorie, etnografie, numismatică, carte veche, artele spectacolului) și multilingv. Situl poate fi consultat în limba română (ortografiată corect, cu diacritice!) și engleză, dar oferă pagini și în alte limbi, cum ar fi franceză sau maghiară. Este integrat în importante rețele de date și portaluri internaționale: Virtual Library Museum Pages (VLmp), Archaeological Resource Guide of Europe (ARGE),

Rețeaua de arhive digitale de arheologie ARENA etc. Numărul de vizitatori a crescut constant: în 2005 situl a fost vizitat de peste 1,3 milioane de ori, de către 200.000 de vizitatori unici, ceea ce este remarcabil pentru un sit cultural.

Informațiile sunt prezentate prin instrumente diverse: baze de date, cărți electronice, expoziții virtuale, portaluri. Din păcate, la audiența de care se bucură și complexitatea întreținerii unei resurse digitale de o asemenea dimensiune, situl CIMEC nu dispune de o finanțare constantă și de o echipă redacțională permanentă, nu are o rețea de corespondenți în țară și de aici dificultatea actualizării datelor. Între minusuri am putea menționa că situl nu este suficient de interactiv, nu oferă destule posibilități pentru ca vizitatorii să se exprime. Se adresează mai ales instituțiilor de specialitate, administrației și cunoscătorilor. Nu are încă pagini educaționale speciale pentru profesori și elevi, iar pentru diferite grupuri de public larg conținutul poate părea dificil din cauza limbajului științific și a jargonului de strictă specialitate. Situl web al CIMEC este totuși un proiect cultural care a făcut și face imense servicii promovării patrimoniului cultural românesc în lume, utilizând tehnologiile de comunicare moderne.

2.2. Cataloge on-line. Tezaurul patrimoniului cultural național mobil

Între resursele digitale publicate recent pe situl CIMEC (în iulie 2005) se numără și Tezaurul patrimoniului cultural național mobil. Dintr-o arhivă de dosare de bunuri culturale clasate în patrimoniul cultural național, destinată dulapurilor bine încuiate, pe care institutul nostru are obligația prin lege să le păstreze, CIMEC a reușit, cu sprijinul financiar al Ministerului Culturii și Cultelor, să facă o resursă digitală de interes public, accesibilă on-line⁶. Fiind vorba de un catalog voluminos, care avea la sfârșitul anului 2005 peste 5.600 de bunuri și care va crește continuu, singura modalitate de publicare a fost aceea a unei baze de date on-line, ilustrată, cu facilități de căutare și selecție pe domeniu de patrimoniu, deținător, autor, tip de obiect și altele (fig. 2).



The image shows two screenshots of a web application. The left screenshot displays the search interface of the 'Inventarul Tezaurului Patrimoniului Cultural Național'. It features a search bar and several dropdown menus for filtering results by 'Deținător' (Academia Română, Bibliotecă Națională, etc.), 'Domeniu' (Arheologie, Artă decorativă, etc.), and 'Autor / Emitent' (Aachen, Hans von, etc.). The right screenshot shows a detailed record for an icon titled 'Icoană pe lemn - Sf. Nicolae-Episcop'. It includes a small image of the icon, a table of metadata, and a descriptive text. The metadata table lists: Deținător: Muzeul Național al Satului "Dimitrie Gusti"; An invenție: 1970; Localitatea: Români; Material: Lemn; culoare tempera; Tehnică: tăiat; cioplit; fasonat; pictat cu pensula; Dimensiuni: Gr:4,5 cm; Datare: 1773; Fișă întocmită de: Iuriedea Gabriel; Codul de clasificare: 2357 / 02.08-2004. The description text explains the icon's composition and symbolism.

Deținător	Muzeul Național al Satului "Dimitrie Gusti"
An invenție	1970
Localitatea	Români
Material	Lemn; culoare tempera
Tehnică	tăiat; cioplit; fasonat; pictat cu pensula
Dimensiuni	Gr:4,5 cm
Datare	1773
Fișă întocmită de	Iuriedea Gabriel
Codul de clasificare	2357 / 02.08-2004

Vizitatorul poate explora ore întregi descrierile de bunuri culturale valoroase din diverse domenii de patrimoniu, selecta informația pe diverse criterii, mări imaginile color oferite, toate acestea oferindu-i deopotrivă prilej de instruire dar și de delectare (fig. 3). Fiecare fișă poartă numele celui care a întocmit-o. Baza de bunuri clasate on-line este un exemplu de punere în valoare la nivel național a unui fond de informații de patrimoniu realizat prin contribuția unui mare număr de muzee și de experți.

⁶ Inventarul Tezaurului patrimoniului cultural național, <http://www.cimec.ro/scripts/PCN/Clasate/Clasate.asp>

2.3. Muzele virtuale. Muzeul virtual al monumentelor etnografice din muzeele în aer liber din România



Un exemplu asemănător, de patrimoniu pus în valoare pe suport digital prin colaborarea instituțiilor de specialitate și a celor care lucrează în acestea, este „Muzeul virtual al monumentelor etnografice din muzeele în aer liber din România”⁷ (fig. 4), proiect realizat de-a lungul a mai mulți ani (1999 - 2003), de către CIMEC și Asociația Muzeelor în Aer Liber din România, care reprezintă peste 18 muzee și secții muzeale cu acest profil.

Unele dintre acestea beneficiază de ghiduri și cataloage la zi, dar multe nu aveau cataloage actualizate, iar altele nu aveau o documentație completă. Pentru prima dată am reușit să realizăm un catalog colectiv al construcțiilor, ansamblurilor gospodărești și instalațiilor tehnice păstrate în muzeele în aer liber din țară, peste



1.450. Au fost întocmite fișe după un model unic, stabilit de către specialiști și aprobat de asociație. CIMEC a realizat baza de date și a prelucrat fișele și imaginile primite (fig. 5). Ele au fost adunate într-un adevărat muzeu virtual, care are în spate o bază de date on-line ilustrată, cu posibilități de căutare pe diferite criterii: muzeu, etnie, zonă etnografică, tip de construcție, județ și altele. Peste 1000 de imagini ajută vizitatorul să-și facă o idee despre

monumentele de arhitectură și tehnică tradițională aflate în muzee din toată țara și să-i trezească dorința de a le vedea la fața locului. Este o importantă resursă digitală românească, realizată printr-un efort colectiv și făcută accesibilă publicului larg de pretutindeni prin tehnologiile moderne de comunicare.

2.4. Portaluri tematice internaționale. Biblioteca Virtuală - Pagini de muze și ARENA

Patrimoniul digital capătă o capacitate de diseminare mai mare dacă este integrat în portaluri tematice, un fel de indexuri de adrese de situri și de pagini web care conduc vizitatorul către resurse digitale de pe Internet pe care altfel le-

⁷ Muzeul virtual al monumentelor etnografice din muzeele în aer liber din România, <http://www.cimec.ro/Etnografie/aer/aeretn.htm>

ar găsi mai greu. În plus, portalurile aflate sub patronajul unor organizații sau instituții de prestigiu sunt o garanție de autoritate privind seriozitatea, corectitudinea și valoarea informației prezentate. Mulți utilizatori de Internet caută resurse care beneficiază de un gir de autoritate, selectate, ordonate și prezentate într-un mod sintetic. Dacă ești reprezentat într-un astfel de portal, ai o mare șansă de a fi mai „vizibil”, de a beneficia de reclamă gratuită și de a atrage public vizitator.

Amatorii de muzee care vor intra pe cea mai importantă portal web de profil, Biblioteca virtuală pentru pagini web de muzee (Virtual Library Museum Pages, pe scurt VLmp)⁸, inițiat de profesorul britanic Jonathan Bowen și aflat sub patronajul Consiliului Internațional al Muzeelor (ICOM), vor descoperi chiar pe pagina de primire numele României, printre primele țări care își administrează propria secțiune a sitului, cuprinzând adresele de pagini web de muzee din România⁹ (fig. 6).



Portal global al muzeelor pe web sub egida ICOM a fost vizitat de peste 7,5 milioane de vizitatori. CIMEC, membru instituțional al ICOM, s-a numărat între primele cinci organizații din lume care a preluat administrarea portalului național. Acest serviciu este asigurat de CIMEC încă din 1997. Fie că vizitatorii vin la portalul VLMP pentru a căuta informații despre muzee din România – în scopuri turistice, de a stabili contacte profesionale sau doar de

informare – fie nu au nici un astfel de gând și numele țării le stârnește curiozitatea de a vedea ce muzee sunt în țara noastră – prezența într-un astfel de portal este benefică.

Muzeele de faimă mondială, precum Louvre sau British Museum, vizitate de milioane de persoane anual, vor fi găsite cu ușurință și pe Internet. Nu același lucru se poate spune despre miile de muzee care nu sunt vedete mondiale. Pentru acestea, prezența într-un portal specializat care atrage sute de mii de vizitatori anual este extrem de importantă. Inițial am constatat că VLMP nu conținea nici o referință la muzee din România. Am început colaborarea cu VLMP trimițând administratorilor sitului adresele siturilor web ale unor muzee din România, pentru a umple acest gol. După o vreme, când ni s-a propus să gestionăm noi direct pagina pentru muzeele din România, am acceptat fără ezitare, deși ne luam o sarcină dificilă, aceea de a identifica, verifica și întreține pe termen lung secțiunea de portal națională, de a asigura versiuni în română și engleză, de a ține informația la zi. Pentru noi este o satisfacție deosebită că putem face acest serviciu muzeelor românești, că numărul de situri web de muzee românești a crescut de la câteva, la peste 100.

⁸ VLmp, <http://icom.museum/vlmp/>

⁹ VLMP Romania, <http://www.cimec.ro/Muzee/VLMP/DEFAULTR.HTM>

Un alt exemplu de portal tematic este cel realizat printr-un proiect european în care CIMEC a participat între 2001 și 2004, în cadrul programului Cultura 2000: „ARENA: Rețeaua europeană de arhive arheologice digitale”¹⁰. Proiectul a fost coordonat de Archaeology Data Service, Universitatea York (Marea Britanie) și a reunit organizații din cele șase țări participante: Marea Britanie, Danemarca, Islanda, Norvegia, Polonia și România. Portalul pune în valoare informații arheologice actuale și istorice digitizate privind patrimoniul



arheologic comun al Europei, realizând punți de comunicare indiferent de granițe sau de limbi. Portalul ARENA beneficiază de interfețe în cele șase limbi ale țărilor participante, de indici de selecție cronologici, geografici și pe categorii de situri și monumente arheologice și de un standard comun de descriere a resurselor, ceea ce înlesnește vizitatorului explorarea virtuală de-a lungul și de-a latul Europei (fig. 7).

Numeroase alte proiecte europene stimulează cooperarea transeuropeană în domeniul patrimoniului digital.

3. Spațiul cultural digital european

Digitizarea patrimoniului cultural este o prioritate în Uniunea Europeană. Crearea Bibliotecii Digitale Europene a fost aprobată în unanimitate la reuniunea miniștrilor din țările membre (noiembrie 2005), cu scopul de promovare a identității europene pe Internet, prin contribuția fiecărei țări. Ce va fi Biblioteca Digitală Europeană? Nu doar texte, documente sau cărți electronice, dar și obiecte de muzeu, situri și monumente, fotografiile, filme, muzică, înregistrări audio etc. Într-un cuvânt, toată creația spirituală și materială, din toate domeniile, tangibilă și intangibilă, digitizată și accesibilă on-line. La această varietate de resurse digitale se adaugă un efort de redactare, interpretare, instrumente de căutare și diseminare pentru diferite grupuri de public.

Planul de Acțiune al Uniunii Europene eEurope 2002, adoptat în iunie 2000, includea printre obiective și pe acela de a stimula sporirea conținutului de informație de origine europeană în rețele globale, pentru a exploata pe deplin oportunitățile create de tehnologiile digitale (și de a ajunge din urmă America, dar aceasta nu se spune explicit într-un document oficial...) Încă din aprilie 2001, un grup de experți și reprezentanți întruniți la Lund, în Suedia, au elaborat principiile de punere în aplicare ale acestui obiectiv¹¹. Între principiile de la Lund se susține că informația culturală și științifică digitală trebuie să ofere imaginea unui patrimoniu cultural european comun accesibil și durabil, prin publicarea de resurse digitale bogate și variate: obiecte muzeale, înregistrări de interes public, situri arheologice, arhive audio-vizuale, hărți, manuscrise și documente istorice.

¹⁰ ARENA Homepage, <http://ads.ahds.ac.uk/arena/>

¹¹ http://www.cordis.lu/ist/ka3/digicult/lund_p_browse.htm